

govorom, z višepastirskim blagoslovom in z darom 100 K, je poslal „Prečastitemu, prevzvišenemu gospodu knezu in škofu lavantinskemu“ naslednje pismo:

V Tolminu dne 9. julija 1915.

Prevzvišeni knezoškof! Milostljivi Nadpastir!

Gotovo se še spominjate, Prevzvišeni, dekana tolminskega ob zadnjem birmovanju v gornjegradskem dekanatu. Tudi jaz ne bom pozabil nikdar prijetnih dni, katere sem preživel v Vaši družbi, Prevzvišeni, in v družbi Vaše častite in ugledne duhovščine. Kako me je ganila Vaša gorečnost, Prevzvišeni, za svoje vernike in očetovska ljubezen do svoje duhovščine! Vsemogočni Bog ohrani Vašo Prevzvišenost še mnogo let v trdni vezi s svojo duhovščino in s svojimi verniki!

Sprejmite, Prevzvišeni, moje najsrčnejšo zahvalo za prijaznost, s katero ste me sprejeli Prevzvišeni in me pred vsemi odlikovali!

Počastujem se Vam sporočiti, Prevzvišeni, da sem se vrnil v Tolmin. Skrb za svoje vernike mi ni dala miru, dokler se nisem vrnil. Pretečeno nedeljo 4. t. m. prišel sem do Sv. Lucije in prav, ko sem šel po cesti, prileteli so od sovražne strani šrapneli v poždrav. V župnišču pri Sv. Luciji pa sem opazoval, kako naši odzdravljajo sovražnika; to je bilo bobnanje in šviganje topov in šrapnelov sem in tja; pri Sv. Luciji je bilo v soboto porušenih več hiš. Na potu proti Tolminu sem šel po jako nevarnih mestih, katere sovražnik vedno obstreljuje, konečno sem prišel v Tolmin, kjer so šli maloštevilni verniki ravno od pop. službe božje in koj na to so naznanjali sovražni šrapneli, da je prišel dekan domov. V župnišču so vojniki ter imajo telefonsko postajo. V Tolminu samem ni vojakov, hiše večinoma zaprte, nekatere poškodovane, in ako ne bi topovi vedno nad našimi glavami bobneli, bi človek niti ne vedel, da je vojska. V bližini pol do enega kilometra strašno streljanje pušk, strašni boji, strašna smrt, a mi v Tolminu ne vidimo nič, ker je vse skrito. Govori se o strašnih bojih, a mi se niti ne zmenimo; ljudje hodijo v cerkev, po cesti, na polje, od obeh strani pa nad glavami švigajo kroglice topov. Sicer pa smo prepričani, da bo zmaga na naši strani; čez Sočo sovražnik ne pride; vsaj tako pravijo vojaki.

Sinoči (četrtak) sem pokopal častnika, rodom Hrvata, ki je padel na Krnu; osem ur so njegovo truplo nosili do Tolmina.

Naznanjam Vam, Prevzvišeni, da ostanem tu do skrajnosti in se umaknem le do bližnje duhovnije; tudi mislim sedaj obiskovati dekanijo vsaj v duhovni jah, kjer ni nevarnosti.

Z današnjo pošto se držnem poslati Vaši Prevzvišenosti „Necrologium“ in „Index“ goriške nadškofije s prošnjo, da blagovolite sprejeti obe knjižici kot skromen spomin „Schusterpfarrerja“ in gluhostega dekana tolminskega!

Sprejmite, Prevzvišeni, izraz moje najsrčnejše zahvale, največjega spoštovanja!

V imenu Jezusovem pozdravlja Vašo Prevzvišenost preudani Ivan Rojec, dekan.

Občudujmo previdnost božjo.

V Gorici so se dogodili, kakor poroča „Novi Čas“, zadnje dni ti le dogodki:

Redovnica moli pred Najsvetejšim v stranskem koru. Ko je že dolgo molila, se preloži — sama ne ve zakaj — k drugemu oknu. Se ni bila tam, kar počasi sovražni šrapnel in smrtonosno železje se zarije v tla ravno na tistem mestu, kjer je ona prej klečala. Ko bi bila ostala tam, bi bila na mestu mrtva.

Zopet druga redovnica-usmiljenka gre popoldne počivat, ker jo čaka ponočna služba pri ranjenih vojaki. Sama ni vedela zakaj, a zgodilo se je samo tisti dan, da se vleče ne v svojo iastno, ampak v posteljo svoje tovarišice. Kmalu na to predere šrapnel njeno posteljo in tla pod posteljo. Ušla je gotovi smrti.

Krščanski gospod se pelje po opravi iz Gorice. Tik mesta se je razpočil sovražni šrapnel ravno nad njegovo glavo ter sopal svojo morilno vsebino na vse strani. V tisti nevarnosti vzdihne: „Jezus, Marija, varujta me!“ In glej čudo! Ne gospoda, ne konja ni zadela niti ena krogla, če tudi je okoli in okoli voza kar deževalo iz razpočenega šrapnela.

Vse to se je zgodilo te dni v mestu Gorica.

Slabo ravnanje Italijanov.

Vest o umoru častiljivega dekana v Kobaridu viteza Jurija Peternela se še vedno vzlic nekaterim preklicom vzdržuje. „Popolo d'Italia“ poroča z dne 10. m. m., da kobaridski župnik ni bil edini svojega poklica, ki je bil ustreljen. Tudi so Italijani ustrelili v Kobaridu mladega slovenskega fantiča, ki kar ni mogel verjeti na smrtno obsodbo in je do konca jokaje zatrljeval, da je nedolžen. Italijanski listi surovo pripomnijo, da se nič ni kaj viteško obnašal. Gospodje Lahoni pa so se, ko so nedolžnega fantiča umorili!

Zrtv živinskega postopanja Italijanov postal je tudi neki deček iz Ločnika. Njegov oče je moral gledati, ko deček umira in mu ni smel pomagati. Potem ko je deček umrl, je oče dobil povelje, da ga pokoplje na vrtu svoje hiše kakor psa.

Tudi na Furlanskem so se Lahi grozovito obnašali. V Koprivi pri Gorici so tirali častiljivega župnika od sv. maše proč uklenjenega v laško ujetništvo. Istotako ravnaajo z vsemi župniki, ki se protivijo moliti pri sv. maši za zmago italijanske armade in za

zdravje podlega verolomca in krivopriseznika, laškega kralja.

Proti Italijanu gre vse z velikim navdušenjem.

Ivan Resnik iz Podsrede pri Rajhenburgu, ki je kot infanterist 87. pešpolka bil pridružen h kolesarskemu bataljonu pri oddelku strojnih pušk, piše svoji materi dne 28. junija:

Vesel in srečen sem, da sem še zdrav. Gotovo Vas zanima, kako se mi godi. Odkrito povedano: kakor na bojnem polju. Tukaj ni nikdo izvzet, nikdo ne uživa dobrot, vse enako trpi od najvišjega do najnižjega. Sicer pa gre meni čisto dobro. Včasih malo lačen, utrujen, žejen, pa to se vse iz ljubezni do Boga in mile domovine lahko preneha. Pride pa zopet čas, ko imamo vsega dovolj: piti, jesti in počitek. Glavno je, da smo še zdravi in da nas polentarske granate in šrapneli ne najdejo, akoravno jih veliko pošljejo sem. Navadno padajo sovražne kroglice le tam, kjer naših vojakov ni. Kako prijetno je gledati, ko tako dragi strelji padajo le v prazno kamenje. Tukaj je bilo dosedaj še vse sovražnikovo prizadevanje brez uspeha. Kako se Vam doma godi, si lahko predstavljam sam: dela preveč, pomoči pa premalo. Le tolažite se z zaupanjem na Boga!

Tako zmagoslavno kakor grejo sedaj naši na severu naprej, bi bili res kmalu vsi doma, da nas ne bi bila ta hinavska laška družal zahrbtno napadla. A sedaj moramo pa še s temi lopovi obračunati. Proti Italijanom gre vsak Slovenec z navdušenjem v boj, saj je znano, da je Lah že od nekdaj eden najboljši zagrozenih narodnih nasprotnikov slovenstva. Italijani so se vedno bratili s tistimi, ki so hoteli Slovence ugonobiti. Italijani so tako dolgo čakali z vojsko, ker so mislili, da je Avstrija že opešala, a zelo so se uračunali. Kakor vse kaže, ostanemo zmagovalci na severu kakor na jugu. Vsak slovenski vojak bo napel vse svoje sile do najvišje stopinje, da pripomore do popolnega poraza temu zahrbtnu. Zaupajmo v Boga, da pravica pride na površje, mi pa na zeleno vejo in podlegli bodo vsi naši sovražniki, akoravno jih je toliko, da skoro ne vemo, koliko.

Stati moramo večji del po vsej meji, mož pri možu, častiti jih s strelji in pehati z bajoneti. Najhujše, kar je tukaj, je žeja. Vroče je zelo, vode pa ni nikjer dobiti, po dve uri daleč jo vozimo na bojno črto. Vodstvo čet skrbi za vse, kolikor je največ mogoče. Zadnje dni je sovražnik naše postojanke tukaj kar obsipaval s kroglicami. Vendar vseeno ne pride naprej. Naša izvrstna artilerija ne strelja mnogo zastoni. Jaz sem sedaj pri trenu, kjer ni zame nič nevarnega. V božje in Marijino varstvo sem se izročil, naj se zgodi, kar mi je Bog odločil.

V molitev se priporočam, ter iskrene pozdrave pošiljam Vaš udani sin in brat Ivan.

Lahi slabo merijo.

Iz pisma naših vojakov, ki se borijo na južnem bojišču, je razvidno, da so Lahi zelo slabi strelci. V naslednjem navajamo troje pisma naših črnovojnikov, ki nam to potrjujejo:

Jožef Draž, posestnik v St. Ilju v Slov. goricah, ki služi kot črnovojenik pri železniški varnostni stotnji na skrajnem južnem krilu ob Soči, piše dne 8. julija svojemu prijatelju: Pri meni se je že mnogo spremenilo. Železniška straža se je spremenila v strašno bojno polje. Ta kruti sovražnik je mislil, da nas bo kar pohrustal, pa se je močno zmotil. Njegovih topov se prav veliko ne bojimo, dasiravno včasih tako grmijo, da se kar zemlja trese. Ima pa jako slabe topeve, ker tako malo zadene. Toliko, koliko je že Italijan zastreljal, bi že moral biti skoro vsak naš vojak zadet, a pri nas se vidi le majhne izgube. Priboril si je Italijan ni čisto nič, je še ravno na tistem prostoru, kot je bil začetkom vojske.

Jakob Feltejan z Vurberga, ki služi pri cesarskih strelcih, piše: Nahajam se na 1867 metrov visoki gori blizu trdnjave B... na Goriškem. Mnogo trpimo, a vse z veseljem prenašamo, ker velja naš boj zakletemu sovražniku Avstriji in še posebej nas Slovencev. Slovenec za domovino vse pretrpimo. Lahi imajo okrog nas na južnoznanodni in zahodni strani postavljenih vse polno težkih topov. Če bi italijanski topničarji bili kaj prida strelci, bi nam lahko napravili mnogo škode, a njih kroglice le zelo poredko zadenejo. Tudi blizu mene je padlo več šrapnelov na tla, a se mi ni nič zgodilo. Bog da, da bi že bilo kmalu konec te borbe...

Janez Schönwetter iz Zamarkove pri Sv. Lenu v Slov. goricah nam piše dne 11. julija: Zadelo me dve italijanski krogli. Verolomni polentariji so zelo slabi strelci. Na bojišču sem se vedno šalil, ker so kroglice frčale večinoma mimo naših glav. Tudi mene so zadeli bolj slabo. Zato pa hvalim Boga in Marijo, da Italijan nima tistega talenta, ki ga imajo navadno dobri strelci.

Slovenski junaki — strah Italijanov.

Iz pisma z italijanskega bojišča priobčujemo tale zanimiv odlomek:

Kako se nas Italijan boji, naj pokaže sledeči primer: Pred nami jih je kot mravljincev. Nekateri čete smo jim dobro postrigli. Poveljnik bi jih lahko sesekal na kosce, pa ne bodo več naskočili. Prav dobro slišimo, kako jih častniki vspodbujajo za napad, ali vojaki pravijo: „Non voglio, i me mazza!“ (Nočem, me bodo ustrelili!)

Nekega dne po 36urnem neprestanem streljanju — bilo je kakor na sodni dan — slišimo, kako jih major navdušuje za napad. Imenuje se Cappi, slišimo, kako ga imenujejo: „Signor maggiore Cappi!“ „Signor capitano Bonetti“ itd. Jedro njegovega govora je bilo: „Naše topništvo je uničilo one otroke. Pravo vojsko so jim pobili Srbi in Rusi! Gori ni več žive duše. Poglejte, podrti so njihovi okopi. „Arampi oniamoci fratelli!“ Avanti Savoja!“ (Napodimo jih, bratje, Naprej Savojska!) Mi ga poslušamo. Vidimo, kako so se začeli približevati. Pustimo jih, da pridejo bližje.

Naenkrat ustrelimo. Gledam in poslušam in slišim, kako vpijejo: „Vara, vara! Sono vivi! Tutti, tutti! Non e vero che son morti come ha detto maggiore!“ (Glej, glej! Živi so! Vsi, vsi! Ni res, da so mrtvi, kakor je rekel major!) Hitro prično bežati. Major maha s sabljo, naj se vračajo. Ali ne bi jih nobeden ustavil, tako beže. A za vsako granato, ki eksplodira kakor vulkan nad nami, vzdigujejo glavo z okopa. Slišimo jih, ko vpijejo: „Adesso sono frutti! La nostra granata li ha uccisi tutti!“ (Sedaj so pečen. Naša granata je vse pobila.) Naj le pridejo blizu, jim bomo že pokazali, da smo še živi!

Strojne puške pojejo Italijanom smrtno pesem.

Andrej Roškar, doma iz Apač pri Radgoni, piše kot črnovojenik našega domačega domobranskega pešpolka svojem stricu pri Sv. Ani v Slov. goricah z italijanskega bojišča dne 1. julija:

Jaz sem bil v Mariboru dodeljen oddelku strojnih pušk. Kakor Vam je znano, bil sem že doma zelo dober strelci in sem marsikateremu zajcu in drugi divjačini kar na tihem upihnil s svojo dvocevko življenje. To moje spretnost so spoznali tudi tukaj in so mi izročili nalogo, da vodim usodo strelcev naše strojne puške. Ko bi Vi videli, ali vsaj slišali, kako frčijo kroglice moje strojne puške! To Vam je res strašno orožje! In ta vrsta orožja bo po splošnem mnenju tudi pripomogla k naši končni zmagi nad Italijani. Hvala Bogu, da imamo Avstrijci mnogo več in dosti boljše strojne puške kot Italijani. Naj Vam opišem, kako je včeraj (30. junija) kosila moja strojna puška med naskakujočimi Italijani in jim pela smrtno pesem.

Zjutraj ob 4. uri se je naš oddelček petero strojnih pušk razpostavil v varna kritja na gorovju D... na izhodnem bregu reke Soče. Za vsako strojno puško je bilo napravljenih kar po vrsti več v skalo vsakih kritij. Naši vrli pionirji in vojaški delavci so se pred izbruhom vojske po vseh važnih gričih in gorah ob Soči izdolbili v posamezne skale več metrov globoke jame in vrtali skozi skale nepreobširne luknje za celi strojni puški. Te luknje so tako velike, da ima strelci, ki vodi strojno puško, skozi luknjo dober razgled proti sovražniku, v nasprotni nižavi ali bližnjih gorskih planotah. Tudi jama za strelivo in moštvo, ki se rabi pri strojni puški, je udobno izdobljena. Poleg tega pa je še navadno v skalo vrtana tudi votlina za opazovalca. Kjer ni bilo mogoče napraviti naravnih utrdb, tam se je napravilo umetna kritja. A vsekako so naravna kritja boljše kot ona, katera je napravila ali zložila človeška roka.

Včeraj zjutraj sem torej dobil odkazan prostor, odkoder bi naj moja strojna puška pošiljala smrtno pozdrave nezvestim Italijanom. Bila je zelo udobna jama. Skozi luknjo se je dobro videlo tja čez Sočo na postojanke naših sovražnikov. Bilo je še mračno. Krog pol pete ure sem opazil, da se bližajo večje trupe Italijanov našim utrdbam in postojankam, kjer je bila naša infanterija v kritjih. Dobil sem povelje, naj začnem streljati. Italijani so vpili in tulili, ko so začeli naskakovati, kakor divjaki. Točno ob ¾ na 5. uro je začelo pokati po celi naši gorski planoti kakih 15 strojnih pušk. Opazovalci so z daljnogledji zasledovali uzelek našega streljanja. Medsebojno smo bili tudi zvezani s telefonom in se je tako od puške do puške dajalo navodila, na katero stran in v kateri smeri naj vzame posamezna puška Italijane na muho. Grozen je bil učinek naših pušk. Prednje sovražne čete smo sproti pokosili k tlom. Od časa do časa smo slišali, kako so posamezne sovražne čete tulile, najbrž od strahu. Opazovalci so nam poročali, da se sovražne rezerve Italijanov naskakovati čez mrtve prve vrste; odtod to tuljenje. Tudi naša infanterija, ki je ležala kakih 500 do 600 metrov pred nami, je s svojimi strelji mandrala Lahe k tlom, da je bilo veselje. Krog 8. ure dopoldne so polentariji bili odbiti. Na celi črti, kakor daleč sem videl, so bežali proti jugozahodni strani.

Naše izgube so bile malenkostne. Mojemu opazovalcu, Francu Vollgruber od Sv. Vida na Voglu, je kos skale, ki ga je odbila sovražna topovska krogla nad nami, zdrobil levo nogo pod kolenom, pri nek drug puški pa je bil mrtev mož od strojnega moštva, in to so bile vse izgube, ki jih je imel v tem boju oddelček strojnih pušk. Ali bomo vedno tako srečni, je drugo vprašanje. Italijani pa so imeli naravnost grozne izgube. Kajti na tem ozemlju skoro nobena krogla, posebno če je sovražnik na odprtem ozemlju, ne zgreši svojega cilja. Če krogla naravnost

ne zadene, pa uničijo kameniti drevci, ki jih odbije krogla, celo vrsto sovražnih življenj. Častniki so nam pravili, da je imel sovražnik ta dan na prostoru pred nami gotovo krog 1000 mrtvih in toliko ranjenih.

Prosim Vas, ki ste doma, prosite Boga, da vam da milost, da bomo tega hinavskega sovražnika popolnoma strli in da bo že skoro zasijalo zaželeno sonce miru. Vaš Andrej.

Italijani stare babe.

Martin Pavlinč, posestnik na Hardeku pri Ormožu, ki se je svoječasno bojeval na srbskem bojišču in službuje kot topničar pri 24. bateriji, je pisal županu g. Hanželiču na Hardeku naslednje pismo:

„Gentilni prijatelj! Pojenjal je malo bojni grom in že done glasovi godbe. Tovariši nas namreč čestokrat razveseljujejo s tem, da zasvirajo kako „lušno“ tudi med gromenjem topov ter nam s tem dostikrat krajšajo čas. Gotovo veste, da sem na bojišču proti Lahom. Peljal sem se skozi domači kraj, a žalibog nisem imel priložnosti, se doma oglasiti. Hudo je človeku, ako po tolikem času pride čisto blizu dragih domačih, ne da bi mu bila dana priložnost, videti jih in govoriti z njimi. Pa kaj hočem?“

Tukaj je malo drugače, kot je bilo pri Belgradu. Dan na dan nam poje topovi svojo pesem, od tega jutra do poznega večera. Često tudi po noči, tu in tam se oglašajo še puške. Naš sovražnik marsikaj poskuša, pa brez uspeha, poleg tega je še pošteno tepen. Ne goji se mi preslabo. Kaj posebno novega nimamo. Le to si želim, da bi videl enkrat dom, svoje drage, znanke in soseske. Pa to bo pozne dni.

Drugokrat piše:

Deset je minulo, noč je. Ravno je potihnilo pokanje, ki je tukaj bolj pogosto, kot je bilo v Srbiji. Kraj, kjer sem sedaj, je ravno tako krasen, kot tam pred Belgradom. Lepa je naša slovenska domovina. Dal Bog, da bi bila zopet mirna, toda dokler ni premagan sovrag, ne bo miru. Nas ne premaga nobeden: Lah! hočejo biti junaki; stare babe so. Naši jih naženajo in če so tudi brez pušk. Res je, če Lah vidi kri, že zbeži. Ni čuda, če bežijo, ko jim vendar mažemo tako pošteno po grbi. Moja baterija se povsod izkaže, s ponosom zrem na njo. Mnogo naših slovenskih topničarjev je že odlikovanih in te dni se vršijo spet odlikovanja za mnoge naše. Stotero iskrenih pozdravov vsem sosedom in prijateljem na Hardeku. (vsi je anje p. em n. 7 strani.)

Italijani po zadnji veliki bitki pri Gorici precej mirni.

Dosedanje italijanske izgube velikanske. — Krvav izprehod v Avstrijo. — Naše čete hočejo v Italijo. — Križarka „Amalfi“ potopljena.

Maribor, 14. julija.

Dne 5. julija so bili Italijani med Gorico in Trzinem pošteno tepeni in od istega časa niso poskušali na primorski fronti večjih napadov. Vršijo se le manjši napadi, kakor n. pr. dne 12. julija, ko je pri Redipulji napadlo več infanterijskih polkov naše odnotne postojanke. Seveda brez uspeha, kakor vedno. Pač pa trajajo artilerijski boji noč in dan ne prenehoma naprej.

Tudi na koroski in tirolski meji ni prišlo zadnji čas do večjih bojov.

Italijani so baje izgubili v dosedanjih bojih že okroglo 80.000 mož. Njihove najboljše čete, alpinci in bersaglieri, so največ trpeli in sedaj prihajajo na vrsto rezerve in manjvredne srednje- in južno-italijanske čete.

Kajpada imamo tudi mi na naši strani izgube, toda niso v nobeni primeri z italijanskimi izgubami. Naše vojaštvo največ trpi od italijanske artilerije, ki bljuje noč in dan ogenj na nas. Jako nevarno je skalovje, ki leti od sovražnih bomb in šrapnelov na vse strani, ter prizdeva našim vojakom najhujše rane. Poročila pravijo, da imajo naši vojaški, ki branijo avstrijsko mejo proti Italiji, le eno željo, namreč da bi smeli zapustiti strelske jarke in gnati sovražnika z bajonetom daleč doli v Italijo.

Dosedaj so postojanke, ki smo jih zasedli prvi dan vojske, še vedno v naših rokah.

Vroča želja naših čet.

„Pester Lloyd“ poroča, da je general Dankl nasproti vojnim poročevalcem povdarjal, da bo prišel kmalu trenutek, ko se bo izpolnila vroča želja naših čet, da končno preidejo k splošnemu napadu proti Italijanom.

Krvav izprehod v Avstrijo.

Avstrijsko zunanje ministrstvo je izdalo knjigo, v kateri dokazuje s pismi in brzojavami, kako je Italija ves čas, odkar se je začela vojska, proti nam dvoumno in izsiljevalno postopala, dokler ni nazadnje prelomila dane besede in obljubljene zvestobe. Zanimivo je, kako je vojni veščak pri italijanskem poslanstvu poročal italijanskemu generalnemu štabu o našem vojnem stanju. Mesca aprila tekočega leta je poročal, da bo vojska Italije proti Avstriji le vojaški izprehod. Je izprehod, toda bolj počasen kakor polžev in nenavadno krvav. Naše čete upajo, da bodo Lahe kmalu lahko spremljale, ko se bodo vračali s sprehoda domov.

Italija je vojsko že izgubila?

Zelo razširjeni švedski list „Morgenposten“ poroča: Italijanska vojska zoper Avstrijo se že lahko smatra kot izgubljena. Za zimsko vojsko v alpskem ozemlju je italijanska armada popolnoma nesposobna in tudi nima za kake boje dovolj odporne sile. V Italiji se bodo kmalu streznili, če se bo italijanska armada tudi v bodoče dosegla take poraze, kot dosedaj. Med Italijani v kratjestvu vedno bolj dozoreva priznanje, da je bilo ministrstvo zaslepljeno, ko je verolomno odklonilo velikodušno darilo cesarja Franca Jožefa. V Italiji se bo igra, ali bo bodoča Italija kraljestvo ali ljudovlada, hitreje vršila, kot si to predstavlja ministrski predsednik Salandra.

Italijani obstreljujejo utrdbo „Henzel“.

Italijani, ki so že od začetka vojske imeli zasedene obmejne kraje na korosko-italijanski meji pri Naborjetu, obstreljujejo že od 12. junija naprej vsak dan skoro noč in dan s težkimi topovi utrdbo „Henzel“ (imenovana po junaškem branitelju stotniku Henzelu iz l. 1809). Italijani tudi tukaj zelo slabo zadevajo. Naši poškodbe na utrdbi sproti popravljajo in Italijanom krepko odgovarjajo. Trdnjava Naborjet zapira Italijanom pot proti Beljaku in Celovcu.

Naši na italijanski zemlji.

Posebni poročevalci „Kölnische Volkszeitung“ poročajo z italijanskega bojišča: Med tem, ko se na Velikem Palu razvija boj za posamezne postojanke, kateri je za Italijane skoro povsod brezuspešen, stoji Avstriji zahodno od Velikega Pala že na italijanskih tleh. Z držnim činom so naše čete zavzele goro Monte Peralpe, ki nadvladuje prelaz Cregone. Italijansko ozemlje, ki ga imajo avstrijske čete ob tirolski meji zasedeno, obsega 10 do 12 kilometrov in se še vedno povečuje.

Opis velike bitke dne 5. julija pri Gorici.

Kako so čutili in vedeli dne 5. julija Goričani, da se bje velika bitka, opisuje očevidec v „Novem Času“:

Dan 5. julija je bil pa vroč! Začelo je že zjutraj grometi, pa samo bolj v presledkih. Vsekako pa se je zdelo, da je danes morda zopet obmostje pri Gorici prišlo na vrsto. Par dni poprej so nasakovali kraško robovje pri Trzinu in Zagradu. A ni jim šlo. Bili so vrženi nazaj in razbiti. Morda bodo danes poskušali pri Gorici.

Vedno bolj pogosto so se strelji ponavljali; proti osmi uri so prihajali že prvi sovražni šrapneli. Svigali so čez mesto v različnih smereh. Ljudje so se sprva plašno zgibali, nehoti glava potiskali med pleča in se sklanjali. Pa šrapneli so s svojim sikanjem in žvižganjem leteli naprej. Gledali so za njimi, dasi jih niso videli, ter poslušali, kje bi vtegnili razpočiti. In dalje se je zasilal trask: šrapnel je šel preko grada in onstran nekje razpočil. Kaj se je zgodilo? Koga je zadelo? Odgovora na ta vprašanja ljudje niso iskali, ampak šli dalje za svojimi opravki mirno v zavesti: šrapnel mene ni zadel, pa tudi bližni ni padel. Zopet je v zraku završelo; pogledali so v zrak, a šli naprej. Le deklice so pričele bolj plašno hiteti preko ulic, ki so izpostavljene jugozapadni strani.

Proti deveti uri zjutraj je že postalo bombardiranje tako, kakor ga v Gorici še ni bilo slišati. Doseglo je svoj višek ter ostalo na njem do približno štirih popoldne, ne da bi pa potem popolnoma ponehalo. Bilo je nekaj strašnega, nepopisnega, veličastnega. Posebno na južno-zapadni meji mesta. Tu se vse mnogo lepše sliši in — vživa; po ulicah in trgih v mestu je toliko življenja in vrvenja, da se bombardiranje precej presliši. Bolj ko pa greš proti jugozapadu, bolj ti prihaja vse na ušesa. Hiše so precej neobjudene, — tu stanujejo bogatejši, ki so se iz mesta že davno umaknili — ulice tihe in prazne; vsak sum se odmeva in napravi glasove stokrat večje, kakor so v resnici. Pa če bi tega tudi ne bilo, zadostovalo je popolnoma, gledati in poslušati, kar se je vršilo.

Na Kalvarijo (hrib pri Gorici) in na višine nad Podgoro so padali streli, granate, šrapneli in mine. Grmelo je in divjalo po ozračju, kakor da bi bil

sam sodnji dan. Kakor da bi kedo cele vozove dolgih velikih desk metal iz tretjega nadstropja na gladki tlak med visokimi hišami zaprtih praznih ulic, tako je freskalo in odmevalo po razburjenem ozračju. In to zaporedoma, neprenehoma. Bile so sovražne granate, ki so padale v podgorske višine, se vanje zaje-dale in se potem s strahovito mogočnostjo razpočile. Cele gore dima in zemlje so pričele rasti iz mesta na gori, kjer se je to godilo, in se potem širile na vse strani — črno — sivo in grdo. Hiše so se tresle, ljudje so kar plašno obstajali. Tako od blizu je treskanje prihajalo, da se je človek nehoti ozrl na desno ali levo, ali ni morda tam granata padla na tla. Istočasno s tem treskanjem so ti prihajali na ušesa grozni poki šrapnelov, drug za drugim brez prestanka. Na višinah tam doli so se prikazovali ognjenim piki z belimi oblaki. Kakor da bi gadi, vidni samo po svojih glavah, iz nevidnega ozadja skakali naprej, besno sikali z jeziki in spuščali svoj strup! Zrak je bil miren, Oblaki so kakor bele repatice nekaj časa obstajali na mestu, potem se vzdigali in plavali nad višinami. Če si pri tem gledal na Kalvarijo, pa si videl od trenutka do trenutka ogromne ognjene piramide, ki so se pa takoj umikale črnemu debelemu dimu. Vrelo je, kakor da bi zemlja dobivala razpoke in bruhala iz sebe. Delo granat vse to. — Ni mogoče jih šteti. Najmanj sto do stodvajset v minuti. — Sedaj se je pa pokazal dim na dnu od vznožja Kalvarije. Vedno višje se je valil, vedno večje oblike je zavzemal. Grozen pogled! Granata je bila zgrešila svoj cilj, padla v vas, predrla hišo in jo zažgala. Gori!

Sovražni šrapneli in sovražne granate sikajo čez naše glave. Vsake tri, štiri minute ena. Tako čudno sika in vrši! Poleg tega se zdi, kakor da bi kje blizu ogromen vrtnec požiral in vsesaval vase zrak, dočim se zopet hkratu od druge strani zrak zvija in zvija; prvo nam javlja prihod granate, drugo šrapnela. Ko slišiš vse to, je že granata dosegla svoje mesto in šrapnel tudi.

Tako treska in sika in poka in se zvija v grozansko veličastnih zvokih skozi ozračje. Odmore nobenega.

Toda tudi naši odgovarjajo! Besno, silno, zavestno, zmagovito! Tu najde vsak strel svoj cilj. Zdi se ti, da gledajo in mislijo vse te nevidne baterije, vsi ti skrivnostno skriti topovi. Zamolki gromi naših gorskih topov ti prihajajo na uho; potem poki naših havbic, da se hiše tresejo skoz in skoz; sem pa tja zopet mogočni siloviti strelji naših možnarjev. Kakor da bi bilo tisoč pretepenih lačnih psov v bližini, ki cvilijo in stokaajo s svojim lajanjem, tako ti gre ta strel skozi ozračje naprej. Cvilenje in pasje lajanje se ponavlja v enomer, sedaj močnejše, sedaj bolj tiho; sedaj iz daljave, sedaj iz višine. Zdi se ti, da vidiš vse te pse nekje pred seboj, ki pretepeni in lačni milo gledajo v tebe in cvilijo in stokaajo in tulijo. To je strel iz možnarja, ki nese smrt in grozo v vrste sovražnika.

Dim je napolnil ozračje krog podgorskih višin. Tam gori pa pokajo puške: pok, pok, pok; tudi hitreje, da jih ne moreš šteti. Drdranje strojne puške; sovražnik pripravlja naskok; sedaj drdra od tam, sedaj zopet od tam; Bog ve, kako tam gori zadaj kosi smrt...

Lastovke se ob tem nepopisnem gromenju vedejo kakor omotene. Tu sede ena na brzozjavno žico, pa ne ve, kaj početi. Ne poje, ne igra, niti si ne upa več odleteti. Tam se jih cela jata zapodi v vejevje divjega kostanja; tam zopet stikajo plašno preko streh kakor pred nevihto.

Ob hiši pa je straža, da bi ljudje ne šli preblizu sovražnemu ognju. Čudno, da mora biti straža v ta namen, tukaj! Ali nimajo ljudje dovolj razuma, kaj treba storiti? Zdi se res, da ga nimajo. Med tem, ko treska in gromi, ko poka in sika, ko se zrak zvija in požira, ko ti cel pekel zija nasproti, prihaja mlada mati z detetom v naročju; prestrašena pripoveduje, da je zadaj na cesti priletel šrapnel in ubil enega otroka, enega pa razmesaril... Potem pa gre sama ravno proti jugozapadu naprej. Ustavi jo straža ter jo opozori na nevarnost. Pa ji odgovori, da gre prijeteljico par hiš naprej obiskat. Šrapnel je gotovo ne zadene. — Straža jo pusti. Gre naprej, mirno, korak za korakom, igra se z otrokom v naročju ter misli in je prepričana, da je šrapnel ne zadene...

Kalvarija pri Podgori.

Goriški „Novi Čas“ piše:

Dan za dnevom imamo sedaj priliko gledati na Kalvarijo pri Podgori blizu Gorice. Čudovit pogled se nam tukaj nudi. Sovražnik napenja vse svoje sile, da bi to višino zavzel. Tisoče granat se je že zaborilo v nje greben; marsikdaj smo že mislili, da mora Kalvarija pod strašno silo sovražnega ognja razpočiti in zginiti v prah in pepel. Ni gotovo več mesta na njenem vrhu, ki bi ne bilo razbito in raztrgano od strelav laških topov. Ni gotovo mesta, ki bi ne bilo pokrito s kosi in drobci jeklenih granat in šrapnelov, ki jih je tukaj v neizmernih množinah sovražnik nasul. In vendar naša Kalvarija še stoji in še vedno stoje na njej tudi trije križi, od katerih je ta 240 m nad morsk gladino se vzdigujoči grič dobil svoje ime.

Enkrat je bila že Kristusova podoba s srednje-ga križa od sovražnega strela strgana na tla. Pa vstal je iz svojega kritja Dalmatincev ter navzlic ognju in dimu v toči šrapnelov na tleh ležečo podobo Kristusa vzel v svoje roke, nesel jo h križu ter jo zo-